

DYDAKTYKA PRAKTYCZNA: DYDAKTYKA LITERATUROZNAWSTWA

Prowadzący: prof. Izabella Malej - koordynator, dr. hab. Grzegorz Kowal, dr Aleksandra Oszczęda, dr Joanna Jakubowska

Treści :

Ogólne zasady dydaktyki uniwersyteckiej.

Zasady konceptualizacji problemów naukowych (dydaktycznych) w literaturoznawstwie.

Praktyczne zastosowanie perspektywy interdyscyplinarnej w dydaktyce uniwersyteckiej.

Opracowywanie i przedstawianie wyników badań naukowych w celach dydaktycznych.

Korzystanie z najnowszych środków multimedialnych i sieciowych w procesie dydaktycznym.

Formy pracy zespołowej w dydaktyce.

Treści określone przez prowadzących:

A. Ogólne:

Sposoby opracowania dydaktycznego analizy krótkich utworów prozą z naciskiem położonym, odpowiednio, na specyfikę kulturową konkretnej epoki i na cechy charakterystyczne danego gatunku, przy uwzględnieniu szeroko rozumianej perspektywy kulturowej.

Opracowanie dydaktyczne obejmuje wyznaczenie perspektywy krytycznej i metodologii, ustalenie kontekstów kulturowych i przełożenie dokonanej analizy na szereg pytań ukierunkowujących pracę studentów na poziomie licencjackim i magisterskim. W trakcie opracowywania problemu wskazuje się na sposób wykorzystania narzędzi multimedialnych.

B. Szczegółowe:

Prof. Izabella Malej

***Zajęcia o charakterze wprowadzającym do przedmiotu, omówienie treści programowych, zakładanych efektów kształcenia, warunków zaliczenia, przedstawienie osób prowadzących oraz uszczegółowienie przebiegu zajęć w toku całego cyklu kształcenia.**

***Dydaktyka szkoły wyższej: przedmiot i zadania (funkcje dydaktyki, cele nauczania i ich taksonomia, operacjonalizacja celów kształcenia, planowanie zajęć, metody kształcenia). Jak przygotować kartę przedmiotu (sylabus): Krajowe Ramy Kwalifikacji, punkty ECTS, ocena jakości kształcenia. Regulacje prawne szkolnictwa wyższego (Prawo o szkolnictwie wyższym USTAWA z dnia 18 marca 2011 r., Dz. U. z 2011 r. Nr 84, poz. 455., obowiązujące Zarządzenia i Rozporządzenia Rektora oraz Uchwały Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego). Problemy etyczne w pracy nauczyciela akademickiego.**

***Zajęcia warsztatowe, które będą składały się z czterech inscenizacji zajęć (nie dłuższych niż 15 minut - mikronauczanie), przygotowanych uprzednio przez kilkusobowe zespoły doktorantów na dowolnie wybrany temat z zakresu literaturoznawstwa. Po każdej inscenizacji odbędzie się dyskusja ze szczególnym naciskiem na sposób opracowania dydaktycznego problemu i jego prezentację (metody i narzędzia dydaktyczne).**

Literatura obowiązkowa:

1. F. Bereźnicki, *Zagadnienia dydaktyki szkoły wyższej*, Szczecin 2009.
2. J. Callahan, *Przykłady modeli uczenia się i nauczania*, Warszawa 1999.
3. J. Półturzycki, *Dydaktyka dla nauczycieli*, Warszawa 2010.
4. U. Schrader, *Dydaktyka szkoły wyższej*, Warszawa 2010.

Literatura uzupełniająca:

1. K. Kruszewski, *Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela*, Warszawa 1995.

2. W. Okoń, *Wprowadzenie do dydaktyki*, Warszawa 1996.
3. J. Półturzycki, *Dydaktyka dla nauczycieli*, Toruń 1996.
4. A. Kotusiewicz, G. Koć-Seniuch, *Nauczyciel akademicki w refleksji nad własną praktyką edukacyjną*, Warszawa 2008.

Dr Aleksandra Oszczyda

„Odprawa posłów greckich” – między odczytaniem uniwersalnym a aktualnym.

I. Ujęcie problemu i wprowadzenie do analizy utworu:

1. Problemy związane z omawianiem tekstu dramatycznego, wybór strategii dydaktycznej, projektowanie rozwiązań, ocena trafności metod pracy nad tekstem dramatycznym.
1. Tytuł dramatu – problem leksykalny i kulturowy (ceremoniał polityczny w XVI-wiecznej Rzeczypospolitej).
2. Kontekst mitologiczny, popularność wątku w Polsce (inscenizacje dworskie, łaciński dramat J. Lochera i jego parafraza).
3. Uporządkowana wiedza o dramacie J. Kochanowskiego jako punkt wyjścia do procedur analitycznych (układ cząstek, wizualizacja przebiegu tragedii, punkty węzłowe i relacje między nimi).
4. Kontekst tradycji gatunkowej (gatunkowe wyznaczniki tragedii, jej cel, „Odprawa...” wobec tragedii antycznej, zmiany wprowadzone do modelu jako sygnały interpretacyjne: polonizacja, realizm, katastrofa zastępcza).
5. Jednostka a państwo – ku interpretacji uniwersalizującej: problem głównego bohatera „Odprawy...”, obowiązki obywatela opisane w renesansowej parenetyce, pieśni chóru (I i II) jako przekaz o charakterze uniwersalnym (zderzenie młodości i starości, obowiązki rządzących).
6. Propozycja innego odczytania dramatu: „Odprawa...” tekstem uwikłanym w bieżącą politykę (analiza wstępu i zakończenia dramatu – kompozycyjne „ekstrema” nośnikami informacji o związkach utworu z obradami sejmu warszawskiego (1578), funkcje polonizacji wątków związanych z władzą państwową (forma rządów, instytucja sejmu).

II. Praktyka dydaktyczna: wykład, dyskusja, pytania ukierunkowujące czytanie fragmentów tekstu przez studentów, praca w grupach, pokaz.

III. Perspektywy badawcze: staropolska genologia literacka, funkcja pisarza w teorii i praktyce życia społeczeństwa doby wczesnonowożytnej, związki literatury z polityką, przedmowa (list dedykacyjny) jako forma wypowiedzi autotematycznej i wprowadzającej do lektury.

„Pieśni księgi dwoje” Jana Kochanowskiego – przemyślany zbiór autorski czy remanenty drukarza?

I. Sformułowanie problemu i wyznaczenie kierunku postępowania (przypadek obszernego zbioru lirycznego – sposobów prezentacji treści i układu). Dyskusja nad metodami pracy z wieloelementowym zespołem utworów.

1. Historia i opis zbioru (czas wydania, związki z biografią J. Kochanowskiego, zawartość zbioru, chronologia utworów).
2. Kwestia tytułu i wewnętrznej organizacji tomu z 1586 roku (związki z cyklem Horacego)
3. Analiza wybranych liryków przygotowaniem do opisu zjawisk kompozycyjnych (różnorodność tematyczna, zasada „varietas”, układy przyczynowo-skutkowe, ciągi tematyczne), w tym znanej już pieśni II Chóru „Odprawy” (Pieśń II 14) i Pieśni II 24 (finalna wypowiedź autotematyczna).
4. Zamknięty układ dwuksięgu (rola parafrazy, cytatu, wiersza dedykacyjnego, renesansowa praktyka imitacyjna jako wskaźnik spójności zbioru – horacjanizm dwuksięgu pieśni i formy relacji z pierwowzorem).
5. „Pieśni” wobec innych zbiorów i cykli Kochanowskiego (ocena argumentów, dyskusja sformułowanie końcowej hipotezy dotyczącej dwuksięgu pieśni i charakteru edycji Januszowskiego).

II. Praktyka dydaktyczna: wykład, prezentacja edycji krytycznej (wygląd pierwodruku), zestaw prostych pytań ukierunkowujących lekturę wybranych liryków, dyskusja.

III. Perspektywy badawcze: samoświadomość twórcy, autotematyzm, kwestie edytorskie, mechanizmy kształtowania odbioru, badania porównawcze, życie literackie, badania nad książką.

Mit i metafora – propozycje do interpretacji „Trenu XV” Jana Kochanowskiego.

I. Konceptualizacja problemu, postawienie wstępnej tezy interpretacyjnej, analiza motywów, obrazów poetyckich, sytuacji lirycznej i układu kompozycyjnego.

1. Kontekst tradycji antycznej (topos Muz, apostrofa inwokacyjna, mit o Niobe, Owidiańska wersja mitu).
2. Perspektywa autotematyczna (terapeutyczna funkcja poezji, motyw lutni – twórczości poetyckiej).
3. Motyw kamienia i skamienienia (filozoficzny kontekst stoicyzmu, symbolika metamorfozy, pomnik jako forma upamiętnienia – między statua a nagrobkiem).

II. Praktyka dydaktyczna: propozycja ujęcia powyższych zagadnień w formie prostych pytań ukierunkowujących czytanie tekstu przez studentów.

III. Perspektywy badawcze: metodologia badań literackich, biografizm w badaniach literackich, sztuka interpretacji, symbol i symboliczność w literaturze, literatura a filozofia.

Metody pomiaru dydaktycznego w praktyce literaturoznawczej

1. Problem weryfikacji efektów nauczania w naukach humanistycznych (rola wstępnej diagnozy, prac śródsesemestralnych i oceny końcowej).
2. Określanie wymagań, wyznaczanie kryteriów oceny i form sprawdzania wiedzy i umiejętności.
3. Metody i narzędzia pomiaru osiągnięć studenta – egzamin pisemny i ustny, test, praca pisemna, kolokwium.
4. Opracowywanie matryc egzaminów i kolokwium (typy pytań, stosunek pytań zamkniętych do otwartych, relacja punktacji do oceny wyrażonej stopniem, unikanie zniekształceń w ocenie, jasność i sprawiedliwość kryteriów oceny).
5. Praca pisemna jako szczególny przypadek sprawdzianu wiedzy, umiejętności i kompetencji językowych studenta (konstruowanie listy tematów, definiowanie celów pracy i określanie wymagań, metody recenzowania, zawartość recenzji).

Praktyka dydaktyczna: pogadanka, dyskusja, zajęcia warsztatowe.

Dr hab. Grzegorz Kowal

1. Koło hermeneutyczne (2h)

Zajęcia z koła hermeneutycznego są dowodem na wszechobecną interdyscyplinarność, to bowiem przestrzeń przenikania się literaturoznawstwa, glottodydaktyki i filozofii (hermeneutyki). Idea koła hermeneutycznego towarzyszy nam w różnych codziennych praktykach, okazuje się pomocna również przy okazji interpretowania czy analizowania tekstów literackich. Problem dotyczy zwłaszcza zajęć z języków obcych. Nauczyciele języków obcych stronią od tekstów literackich, ponieważ nie potrafią wyzyskać drzemącej w nich potencji (językowej i kulturowej). W przypadku uczniów z kolei niewystarczające okazują się kompetencje językowe i analityczne. Koło hermeneutyczne stanowi w tym wypadku dobry kompromis: pozwala nie tylko na zabawę z tekstem literackim, ale i umożliwia jego dogłębną analizę.

Strategia koła hermeneutycznego zostanie zastosowana w odniesieniu do dramatu Wolfganga Borcherta „Draußen vor der Tür” (oczywiście w przekładzie na język polski).

2. Metoda HPLU (2h)

Metoda HPLU (Handlungs- und produktionsorientierter Literaturunterricht) to druga po kole hermeneutycznym forma dydaktyzacji tekstów literackich, przydatna zwłaszcza na zajęciach z języków obcych i przede wszystkim w pracy z młodszymi uczniami. Jej istota sprowadza się do zasady „learning by doing”. Odnosząc się do swoich własnych doświadczeń i przeżyć, uczniowie w różny sposób (nie tylko wyłącznie językowy) starają się przekształcić wyjściowy tekst literacki. Owa metoda sprawdza się najlepiej w odniesieniu do tzw. krótszych form literackich, np. wierszy, baśni, listów.

3. Przemysł literacki (4h)

Przemysł literacki to zagadnienie badawcze wchodzące w zakres socjologii literatury. Tekst literacki zostaje tu sprowadzony do roli produktu. Okazuje się bowiem, że książki podlegają tym samym prawidłom rynkowym co inne towary (i usługi), tzn. produkcji, dystrybucji i konsumpcji. Socjologia literatury zwraca tym samym uwagę na bardziej przyziemny charakter literatury: pisarz przestaje być – jak miało to miejsce w romantyzmie – kapłanem, wieszczem, duchowym przywódcą narodu. Twierdzi się wręcz, że uprawianie literatury stało się sposobem zarabiania na życia. Szczytne ideały zostają wyparte przez doraźne cele: najważniejsze, aby sprostać tymczasowym modom i rynkowym trendom, dopasować się do potrzeb i gustów czytelników. Zajęcia z „przemysłu literackiego” („Literaturbetrieb”) zostaną zrealizowane w dwóch częściach: wykład i warsztaty.

Dr Joanna Jakubowska

Narzędzia internetowe w dydaktyce literaturoznawstwa

Zajęcia wprowadzające (2 godziny) „Blog jako narzędzie dydaktyczne” : blog i blogosfera, komunikacja wizualna a dydaktyka literaturoznawstwa, charakterystyka blogosfery akademickiej, sposoby wykorzystania bloga w dydaktyce, prezentacja narzędzi – jak i gdzie założyć bloga?

Zajęcia warsztatowe (4 godziny): inscenizacje zajęć (około 20-minutowe) przeprowadzone przez grupy 2-3 osobowe na dowolnie wybrany temat z zakresu literaturoznawstwa z wykorzystaniem przygotowanych uprzednio materiałów zamieszczonych na blogu. Po każdej inscenizacji odbędzie się dyskusja ze szczególnym naciskiem na sposób dydaktycznego wykorzystania narzędzi internetowych.

Prof. Izabella Malej

Zajęcia podsumowujące cykl semestralny realizacji przedmiotu; omówienie konspektów zaliczeniowych i wystawienie zaliczeń.

Lektury podstawowe:

Ustalany każdorazowo przez prowadzących zgodnie z tematyką konwersatorium i aktualnym stanem wiedzy w literaturoznawstwie i jego dydaktyce.

W roku akademickim 2016/17 jest to wykaz następującej literatury:

Dr Aleksandra Oszczyda:

Literatura obowiązkowa - zajęcia:

J. Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*, oprac. T. Ulewicz, Wrocław 1974, BN I 3.

J. Kochanowski, *Pieśni*, oprac. L. Szczerbicka-Ślęk, Wrocław 1970, Warszawa 1993.

J. Kochanowski, *Treny*, oprac. J. Pelc, Wrocław 1997

R. Arends, *Kontrola i ocena*, [w:] idem, *Uczymy się nauczać*, przeł. K. Kruszewski, Warszawa 1994.

B. Niemierko, *Wyniki kształcenia*, [w:] *Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela*, pod red. K. Kruszewskiego, wyd. 7, Warszawa 2016.

Literatura obowiązkowa - zaliczenie:

D. Foks, „Orcio”

Literatura uzupełniająca:

-W. Weintraub, „*Odprawa posłów greckich*”: *forma dramatyczna a dykcja poetycka*, [w:] idem, *Nowe studia o Janie Kochanowskim*, Kraków 1991

-A. W. Labuda, „*Pieśni Jana Kochanowskiego*” *księgi dwoje*” – o kompozycji myśli kilka, „*Pamiętnik Literacki*” 1989, z. 4.

-M. Głowiński, *Sztuka mówienia do władców. (O „Pieśni” XIV z „Ksiąg wtórych” Jana Kochanowskiego)*, [w:] *Jan Kochanowski. Interpretacje*, pod red. J. Błońskiego, Kraków 1989

- M. Foisil, *W zakątku prywatności*, [w:] *Historia ojców i ojcostwa*, pod red. J. Delumeau i D. Roche'a, przeł. J. Radożycki, M. Paoletti-Radożycka, Warszawa 1995
- *Ocenianie skuteczności kształcenia studentów w szkole wyższej*, red. J. Grzesiak, Konin 2006.
- K. Denek, *Pomiar efektywności kształcenia w szkole wyższej*, Warszawa 1980.

Dr hab. Grzegorz Kowal

Literatura obowiązkowa – zajęcia:

- Michał Januszkiewicz, *W-koło hermeneutyki literackiej*, Warszawa 2007
- Czesław Karolak, *Dydaktyka literatury wobec potrzeb nauki języka w warunkach obcokulturowych*, Poznań 1999
- Gunter Scholz, *Czym jest i od kiedy istnieje „filozofia hermeneutyczna”?*, przeł. D. Domagała, [w:] *Studia z filozofii niemieckiej*, t. 1: *Hermeneutyczna tożsamość filozofii*, red. S. Czerniak, J. Rolewski, Toruń 1994, s. 41–67
- *W kręgu socjologii literatury. Antologia tekstów zagranicznych*, red. A. Mencwel, t. 1–2, Warszawa 1977

Literatura obowiązkowa – zaliczenie:

- *Literatura polska po 1989 roku w świetle teorii Pierre'a Bordieau*, red. G. Jankowicz i in., Kraków 2014

Literatura uzupełniająca

- Aleksander Kozłowski, *Literatura piękna w nauczaniu języków obcych*, Warszawa 1991
- Jerzy Stelmach, *Co to jest hermeneutyka?*, Wrocław 1989
- *Socjologia literatury. Antologia*, red. G. Jankowicz, M. Tabaczyński, Kraków 2015

Dr Joanna Jakubowska

Literatura obowiązkowa - zajęcia:

R. Byrne, *Creating Blogs and Websites*, dostęp: <<http://www.freetech4teachers.com/p/creating-effective-blogs-websites.html#.V24uDBIrg68>>, odsłona 23.06.2016

M. Kowalczyk, *Blog jako narzędzie dydaktyczne*, dostęp: <http://www.edunews.pl/narzedzia-i-projekty/narzedzia-edukacyjne/1361>, odsłona 23.06.2016

Literatura obowiązkowa – zaliczenie:

G. Perec, *Rzeczy*, tłum. A. Tatarkiewicz, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1997.

Literatura uzupełniająca:

M. Cywińska-Milonas, *Blogi (ujęcie psychologiczne)*, [w:] *Liternet. Literatura i Internet*, P. Marecki red., Rabid, Kraków 2002, s. 95-109.

C. Doctorow, R. Dornfest, J.S. Johnson, S. Powers, B. Trott, M. G. Trott, *Blogging. Przewodnik*, tłum. P. Kresak, RM, Warszawa 2003.

L. Manovitch, *Język nowych mediów*, WAiP, Warszawa 2006.

J. Momro, „Henri-Frédéric Amiel i Maria Baszkircew w Internecie. O blogach okiem literaturoznawczym (i nie tylko)”, [w:] *Liternet. Literatura i Internet*, P. Marecki red., Rabid, Kraków 2002.

R. Olwell, *Taking History Personally: How Blogs Connect Students Outside the Classroom*, January 2008, dostęp <<https://www.historians.org/publications-and-directories/perspectives-on-history/january-2008/taking-history-personally-how-blogs-connect-students-outside-the-classroom>>, odsłona 23.06.2016

Profesorskie gadanie, dostęp <<http://czachorowski.blox.pl/html>>, odsłona 23.06.2016

A. M. Szczepan-Wojnarska, „Sylwiczny i intymistyczny charakter blogów”, [w:] *Język @ multimedia*, Dytman-Stasieńko A., Stasieńko J. (red.), Wydawnictwo Naukowe DSWE TWP we Wrocławiu, Wrocław 2005, s.68-80.

Warunki zaliczenia:

zaliczenie na ocenę na podstawie:

- przygotowanie do zajęć, udział w dyskusji i praca zespołowa w trakcie konwersatorium (oceny ciągłe),
- co najmniej dwa szczegółowe konspekty w semestrze (w tym jeden indywidualny związany problemowo z tematem pracy doktorskiej, o objętości nie przekraczającej 6 stron znormalizowanego wydruku komputerowego oraz jeden zespołowy - przygotowany wspólnie przez dwie osoby (K-01, K-02) w oparciu o literaturę obowiązkową do zaliczenia, podaną przez prowadzących przedmiot; doktoranci dokonują wyboru jednego tekstu z puli podanej przez wszystkich prowadzących). Ocena semestralna stanowi średnią z oceny obu konspektów.

Kryteria oceny

Konspekt powinien zawierać

- sprecyzowany temat zajęć oraz punkty do jego rozwinęcia (W-09)
- zestaw pytań ukierunkowujących uczestników zajęć opisanych w konspekcie (W-09)
- określenie perspektyw krytycznej (lub perspektyw metodologicznych) (W09)
- odniesienia do szerszej perspektywy kulturowej (U-08) (U-09)
- odniesienia do obszaru badawczego doktoranta (np. recepcja opowiadań Poego w literaturze francuskiej, wpływ Poego na malarstwo francuskie, etc.) (U-08) (K-04, K-05)
- literaturę pomocniczą przeznaczoną dla studentów oraz literaturę krytyczną do wykorzystania przez prowadzącego (W09) (U-08)